

Köszönetnyilvánítás	8
Előszó	9

1.	
ZSIDÓSÁG ÉS ÉPÍTÉSZET	11
Bevezető	11
Építészet és bálványimádat: Babel tornya	12
Babel mint pluralizmus	21
Isten legyőzése Derrida-módra	23
Anyag és idea, bálvány és a <i>das Heilige</i> , valamint a héber celem és pag'am	24
Toposz és makom	27
„Zsidó eretnokség” – a misztika hatása az építészetre	29
Létezhet-e zsidó építészet? Létezik-e zsinagógaépítészet?	32

2.	
A ZSINAGÓGAÉPÍTÉSZET RÖVID TÖRTÉNETE	35
Bevezető	35
A tabernákulum	38
A jeruzsálemi szentély	39
Az ókori és bizánci zsinagógák a Szentföldön és környékén	40
Az európai zsinagógák a középkortól a felvilágosodásig	47
A négyoszlopos zsinagóga	52
Felvilágosodás és haszkala	60

3.	
RÖVID MAGYAR ZSINAGÓGATÖRTÉNET	71
Bevezető	71
Előjáték: a historizmust megelőző zsinagógák	72
A historizmus magyarországi zsinagógáinak stílustörténeti összefoglalója	82
A historizmus korabeli dezintegráció	82
A historizmus kori magyar zsinagógák stílusproblémája	83
Romantika	84
Eklektika	86
Szecessziós és századfordulós zsinagógák	89
Protomodern zsinagógák a történelmi Magyarországon	91
A XIX. századi magyarországi zsinagógák térfejlődése és tömegkompozíciója	92

<i>Reform és alaprajz</i>	93
<i>A térbeli kettősség megszüntetése</i>	97
<i>Léptékváltás és tagolás</i>	103
<i>Az elmaradt katarzis: a lipótvárosi templom</i>	106
<i>Epilógus.</i>	107

4.

A MAGYARORSZÁGI ZSINAGÓGÁK TIPOLÓGIAI LEHETŐSÉGEI	111
<i>Elméleti bevezetés</i>	111
<i>Korábbi törekvések a magyar zsinagógák tipologizálására</i>	113
<i>A javasolt komplex tipológia kritériumai</i>	117
<i>A parasztháztípusú zsinagóga</i>	123
<i>A polgárháztípusú zsinagóga</i>	131
<i>A protestáns templom típusú zsinagóga</i>	177
<i>A jeruzsálemi templom típusú zsinagóga</i>	209
<i>A csarnoktípusú zsinagóga.</i>	267
<i>A katolikus templom típusú zsinagóga</i>	279
<i>A Dohány utcai zsinagóga mint típusteremtő.</i>	281
<i>Jellemzők, további példák</i>	283
<i>Vidéki változatok</i>	293
<i>Variációk, átalakítások</i>	300
<i>Bizánci templom típusú zsinagóga</i>	307
<i>A palotatípusú zsinagóga.</i>	375

5.

A ZSINAGÓGA ÉS A TELEPÜLÉS	421
<i>Bevezető</i>	421
<i>A zsinagóga a település egészében</i>	428
<i>A várfallal körülvett városok</i>	430
<i>A várfal nélküli városok.</i>	430
<i>A több-zsidónegyedes („zsidómagú”) városok</i>	432
<i>A zsinagóga a közvetlen környezetében</i>	433
<i>Falusias, vidéki típusok</i>	433
<i>Városi típusok.</i>	435
<i>A magyarországi zsinagógák városbeli elhelyezkedésének konkrét példái</i>	437

<i>Előjáték: Bonyhád</i>	437
<i>Az emancipáció példái</i>	439

6.

A PESTI ZSIDÓNEGYED: A DOHÁNY-TEMLŐM, A „ROMBACH”, A KAZINCZY UTCAI ZSINAGÓGA ÉS A HŐSÖK TEMPLOMA	457
Bevezető	457
Prológus: a „judenhof” imaházai	458
Az áttörés temploma	462
A „Rombach”: vissza a zsinagógába?	478
A Kazinczy utcai ortodox zsinagóga	487
A Hősök temploma	498

7.

A SZABADKAI ZSINAGÓGA	509
A szabadkai zsidóság rövid története	509
Az új zsinagóga építésének krónikája	516
A zsinagóga tervezői és szándékaik	520
Az új zsinagóga a kortársak szemével	531
A zsinagóga és környezete	537

8.

A XIX. SZÁZADI MAGYAR ZSINAGÓGÁK ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI JELENTŐSÉGE: ÚT A KELETIES STÍLUSTÓL A MODERNIZMUSIG	543
Bevezető	543
A keleties stílus: bálványtalanítás, magyarság és technológia	544
Az emancipált magyar zsidók kedvence: a keleties formavilág	546
A keleties stílusú magyar zsinagóga hídépítő építészettörténeti szerepe	550

9.

ENGLISH SUMMARY	554
Zsinagógák Magyarországon 1782–1918	598
Névmutató	672
Képek forrása	674
Bibliográfia	675